

Ár 2012, mánudaginn 5. nóvember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 70/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 3. apríl 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 27. mars 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 24. apríl 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 16. maí 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 21. maí 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 8. júní 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 5. nóvember 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 8. desember 2005 var veðskuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 2.920.000, gefið út af A, til varnaraðila. Fasteignin að B, var sett að veði til tryggingar skuldinni á 4. veðrétti. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu. Þann 20. október 2010 var lánið greitt upp.

Þann 8. desember 2005 var skjalið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga X“ dagsett. Þar kom fram að meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá sparisjóðnum. Sóknaraðili staðfesti að hafa fengið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Sóknaraðili óskaði ekki eftir að greiðslugeta greiðanda yrði metin og setti upphafsstafi sína við það val.

Þann 18. desember 2008 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. X. Sóknaraðili skrifaði m.a. undir.

Þann 6. júlí 2007 var skuldabréf nr. Y, að fjárhæð kr. 1.980.000 gefið út af A til varnaraðila. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu. Sóknaraðili staðfesti með undirritun sinni að hafa kynnt sér efni skuldabréfsins og að hann gerði sér grein fyrir í hverju ábyrgð hans væri fólgin og teldi hana samrýmast greiðslugetu

sinni. Jafnframt hefði hann kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þann 20. október 2010 var lánið greitt upp.

Fyrir liggur ódagsett skjal sem ber yfirskriftina „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga Y“. Þar kom fram að meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá sparisjóðnum. Sóknaraðili staðfesti að hafa fengið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Þá óskaði sóknaraðili eftir að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin og setti nafn sitt þar við.

Þann 18. desember 2008 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. Y. Sóknaraðili skrifaði m.a. undir.

Þann 16. janúar 2009 var skuldabréf nr. Z að fjárhæð kr. 2.860.000 gefið út af A til varnaraðila. Sóknaraðili og A, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu. Sóknaraðili staðfesti með undirritun sinni að hafa kynnt sér efni skuldabréfsins og að hann gerði sér grein fyrir í hverju ábyrgð hans væri fólgin og teldi hana samrýmast greiðslugetu sinni. Jafnframt hefði hann kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Lánið var greitt upp þann 20. október 2010.

Þann 16. janúar 2009 var skjalið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga Z“ dagsett. Þar kom fram að meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á öðrum skuldum greiðanda eða annarra hjá sparisjóðnum. Sóknaraðili staðfesti að hafa fengið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Þá óskaði sóknaraðili eftir því að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin og setti upphafsstafi sína við það val.

Þann 18. október 2010 var skuldabréf nr. Þ að fjárhæð kr. 10.900.000 gefið út af A og sóknaraðila til varnaraðila.

Þann 20. október 2010 var láni nr. Þ varið til greiðslu á lánum nr. X, Y og Z.

Fyrir liggur í málinu fjárhagsyfirlit sem ber með sér að hafa verið breytt þann 14. október 2010. Þar kom fram að hreinar tekjur A fyrir og eftir lánveitingu væru kr. 305.000, greiðslubyrði lána var kr. 41.000 fyrir lánveitingu og kr. 124.000 eftir lánveitingu. Annar fastur kostnaður var kr. 25.000 fyrir og eftir lánveitingu og framfærslukostnaður var 135.000 fyrir og eftir lánveitingu. Afgangur var kr. 104.000 fyrir lánveitingu og kr. 21.000 eftir lánveitingu. Breyting á mánuði var kr. -83.000 og breyting á ári kr. -996.000. Heildartekjur árið 2004 voru kr. 1.927.810, heildareignir sama ár voru kr. 0 og heildarskuldir kr. 332.499.

Fyrir liggur í málinu fjárhagsyfirlit sem ber með sér að hafa verið breytt þann 14. október 2010. Þar kom fram að hreinar tekur A væru kr. 352.000 fyrir og eftir lánveitingu. Greiðslubyrði lána var kr. 62.000 fyrir og eftir lánveitingu. Annar fastur kostnaður var kr. 100.000 fyrir og eftir lánveitingu og framfærslukostnaður var kr. 200.000 fyrir og eftir lánveitingu. Afgangur var kr. -10.000. Breyting á mánuði var kr. 0 og sömuleiðis breyting á ári. Þá kom fram að heildartekjur ársins 2009 væru kr. 4.280.475 og heildareignir sama árs kr. 15.400.000. Heildarskuldir árið 2009 voru kr. 21.512.639. Þá kom fram að hrein eign væri kr. -6.112.639.

Fyrir liggur í málinu fjárhagsyfirlit sem ber með sér að hafa verið breytt þann 14. október 2010. Þar kom fram að hreinar tekjur sóknaraðila fyrir og eftir lánveitingu væru kr. 352.000, greiðslubyrði lána væri kr. 20.000 fyrir lánveitingu og kr. 106.000 eftir lánveitingu. Annar fastur kostnaður var kr. 90.000 fyrir og eftir lánveitingu og framfærslukostnaður var kr. 155.000 fyrir og eftir lánveitingu. Þá kom fram að afgangur væri kr. 87.000 fyrir lánveitingu og kr. 1.000 eftir lánveitingu. Breyting á mánuði var kr. -86.000 og breyting á ári kr. -1.032.000. Þá var tekið fram að

heildartekjur árið 2009 væru kr. 4.280.475. Heildareignir sama á voru kr. 15.400.000 og heildarskuldir 21.512.639. Hrein eign var kr. -6.112.639.

Þann 31. október 2011 sendi umboðsmaður skuldara fyrir hönd sóknaraðila varnaraðila tölvupóst þar sem þess var óskað að ábyrgðaryfirlýsingar sóknaraðila vegna lánveitinga nr. Æ, Z, Y og Þ yrðu skoðaðar og afstaða tekin til gildis þeirra. Þann 7. nóvember 2011 svaraði varnaraðili og kvað lán nr. Æ, Z og Y uppgreitt og ekki sjálfskuldarábyrgð á láni nr. Þ.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 27. mars 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að verða felldur út sem meðskuldari á láni nr. Þ þar sem umrætt lán hafi verið tekið til greiðslu á öðrum lánum sem sóknaraðili hafi verið í ábyrgð fyrir. Kveður sóknaraðili varnaraðila ekki hafa staðið við skyldur sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 þegar sóknaraðili hafi gerst ábyrgðarmaður að lánum nr. Z, X og Y. Bendir sóknaraðili á að greiðslugeta aðalskuldara hafi ekki verið metin og ábyrgðarmanni því ekki kynnt niðurstaða greiðslumats, sbr. 3. og 4. gr. samkomulagsins. Vísar sóknaraðili máli sínu til stuðnings til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 13/2011 og fyrri fordæma úrskurðarnefndarinnar þar sem farið sé fram á að greiðslumat sé unnið og geymt. Þá vísar sóknaraðili til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa.

Sóknaraðili kveðst ekki hafa gerst meðskuldari á láni nr. Þ hefði hann ekki verið í ábyrgð á fyrrgreindum lánum. Vísar hann því til stuðnings til þess að hann hafi gerst samskuldari A í rangri trú og á röngum forsendum, í þeirri viðleitni að standa við meintar skuldbindingar. Kveður sóknaraðili meistar ábyrgðarskuldbindingar sínar hafa verið forsendu þess að hann hafi gerst meðskuldari og hafi hann mátt vera í góðri trú um að varnaraðili hafi fylgt þeim leikreglum sem settar hafi verið, enda um að ræða lögaðila með sérfræðipækkingu á sviði fjármála.

Sóknaraðili bendir á að varnaraðili beri það fyrir sig að þar sem sóknaraðili sé í dag skuldari en ekki ábyrgðarmaður taki samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga ekki til málsins. Til stuðnings þeim málalímbúnaði vísi varnaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 403/2009. Bendir sóknaraðili á að sá dómur snúi að lögaðila en ekki einstaklingi og geti því ekki haft fordæmisgildi í máli þessu. Með því að sóknaraðili gerðist meðskuldari á skuldabréfi nr. Þ hafi varnaraðili öðlast kröfu á hendur sóknaraðila sem hann hefði annars ekki fengið og hafi ekki átt lögvarinn rétt til, enda telji sóknaraðili að upphaflegar ábyrgðir hafi verið ógildar m.t.t. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þá vísar sóknaraðili til þess að hann telji jafnframt að varnaraðili hafi ekki starfað í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti og venjur á fjármálamarkaði, eins og varnaraðila hafi borið skylda til á grundvelli þágildandi 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, sbr. núgildandi 1. mgr. 19. gr. laganna. Þessu til stuðnings bendir sóknaraðili á úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 11/2011. Sóknaraðili vísar einnig til úrskurðar nefndarinnar nr. 17/2006 máli sínu til stuðnings. Þá bendir sóknaraðili á dóm Hæstaréttar 2005,2096. Kveður sóknaraðili þetta skýrt fordæmi um skuldbindingargildi samkomulagsins.

Vísar sóknaraðili til þess að varnaraðili beri fyrir sig að sjóðurinn sé hvorki aðili að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 2001 né eldra samkomulagi frá árinu 1998. Undir samkomulagið frá árinu 2001, sem hafi verið í gildi þegar sóknaraðili hafi gengist í ábyrgð, skrifi Sigurður Hafstein fyrir hönd Sambands íslenskra sparisjóða sem varnaraðili sé aðili að. Þessu samkomulagi hafi varnaraðili fylgt að mestu leyti og hafi m.a. sparisjóðsstjórinn Anna Dóra Snæbjörnsdóttir viðurkennt það í póstsamskiptum sínum við starfsmenn embættis umboðsmanns skuldara, að varnaraðili hafi í meginatriðum fylgt samkomulaginu og ætli að gera það enn nákvæmar framvegis. Það komi reyndar ekki til þess þar sem nú hafi tekið gildi lög um þennan málaflokk. Telur sóknaraðili að þarna sé sparisjóðurinn að viðurkenna þau mistök sjóðsins að fylgja ekki verklagsreglum sem honum hafi borið að gera.

Lögfræðingur sóknaraðila hafði samband við Guðjón Guðmundsson, framkvæmdastjóra Sambands íslenskra sparisjóða, og óskaði eftir hans álit. Kveður lögfræðingurinn hann í fyrstu hafa neitað að tjá sig og hafi sagt að Samband íslenskra sparisjóða hefði enga opinbera skoðun gert á þeirri staðhæfingu varnaraðila að Samband íslenskra sparisjóða hafi í umboðsleysi undirritað samkomulagið. Að sögn lögfræðingsins hafi hann sagst ekki vita til þess að varnaraðili hefði andmælt samkomulaginu eða gefið til kynna á nokkurn hátt að sjóðurinn teldi sig ekki bundinn af því. Einu mótmæli varnaraðila sem Guðmundi hafi verið kunnugt um hafi komið fram á síðasta ári, en þá hafi samkomulagið verið fallið úr gildi, frá og með 4. apríl 2009 með gildistöku laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn. Hafi þessi mótmæli komið í kjölfar þess að sóknaraðili og fleiri einstaklingar í sömu stöðu hafi kannað stöðu sína gagnvart varnaraðila. Telur sóknaraðili að ekkert hafi komið fram í málinu sem bendi til þess að varnaraðili hafi frá gildistöku samkomulagsins árið 2001 komið því á framfæri að sjóðurinn teldi sig ekki bundinn af samkomulaginu. Þvert á móti hafi varnaraðili lagt sig fram við að fylgja því að mestu leyti. Þetta megi m.a. sjá í lánaskjölum varnaraðila, sambærilegum þeim sem liggi fyrir í þessu máli, sbr. fylgiskjal í málinu sem beri heitið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga X“ þar sem fram komi að greiðslumat skuli ávallt fara fram ef lánsfjárhæðin sé hærri en kr. 1.000.000, sbr. 3. gr. samkomulagsins. Þess megi geta að staðan sé svolítið undarleg milli þessara aðila því æðsti stjórnandi Sambands íslenskra sparisjóða, Ari Teitsson, formaður, sé jafnframt formaður varnaraðila.

Telur sóknaraðili að öllu framangreindu virtu að varnaraðili geti ekki borið fyrir sig 10 árum frá gildistöku samkomulagsins, að sparisjóðurinn telji sig ekki aðila að samkomulaginu. Þar sem jafn langur tími sé liðinn og raun beri vitni, án þess að varnaraðili hafi mótmælt gildi samkomulagsins, auk þess sem varnaraðili hafi reynt að haga starfsemi sinni í samræmi við ákvæði þess, verði að telja að réttur varnaraðila til athugasemda svo löngu síðar, hafi glatast vegna tómlætis varnaraðila. Einnig megi benda á að Samband íslenskra sparisjóða hafi ekki ritað undir samkomulagið með fyrirvara um samþykki einstakra sparisjóða. Þegar gert hafi verið samkomulag um verklagsreglur um sérstaka skuldaaðlögun einstaklinga, sem kallist öðru nafni 110% leiðin, hafi Samband íslenskra sparisjóða skrifað undir með fyrirvara um samþykki stjórna einstakra sparisjóða. Það sé því ljóst að Samband íslenskra sparisjóða setji fyrirvara við samþykki sitt þegar það eigi við og sambandið telji að hver og einn sparisjóður þurfi sérstaklega að veita samþykki. Þá sé því hafnað alfarið að einn sparisjóður þurfi sérstaklega að veita samþykki. Sóknaraðili hafnar því alfarið að samkomulagið sé „þyngjandi kvöð“ fyrir varnaraðila. Um sé að ræða verklagsreglur sem sjóðurinn hafi tekið upp og fylgt að mestu og sé ekki með nokkrum hætti hægt að

telja íþyngjandi. Þá beri þess að geta að ekkert fjármálafyrirtæki, sem heyri undir þau aðildarfélög sem ritað hafi undir samkomulagið árið 2001, hafi nokkurn tíma hreyft mótmælum við skuldbindingargildi samkomulagsins.

Bendir sóknaraðili á að varnaraðili byggi málflutning sinn á því að greiðslumat hafi farið fram þrátt fyrir allt og vísi m.a. í skjáskot frá árinu 2010, mörgum árum eftir að upphaflegu lánin hafi verið veitt. Þessari málsástæðu varnaraðila hafnar sóknaraðili og telur hana haldslausa með öllu. Greiðslumatið sem vísað sé í sé augljóslega gert í tengslum við lánveitingu skuldabréfs nr. Þ sem sóknaraðili sé meðskuldari að og ekki hægt að telja að síðar tilkomið greiðslumat uppfylli skyldu varnaraðila frá árunum 2005, 2007 og 2009.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili telur sparisjóðinn ekki aðila að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Bendir sóknaraðili á að Samband íslenskra sparisjóða hafi verið aðili en varnaraðili hafi ekki veitt framkvæmdastjóra þess umboð til að binda varnaraðila við það samkomulag. Varnaraðili hafi leitað eftir slíku samþykki í bókum sínum og bókum Sambands íslenskra sparisjóða og ekki fundið stafkrók um að varnaraðili hafi veitt Sambandi íslenskra sparisjóða heimild til að binda sparisjóðinn með þessum hætti. Samtök geti ekki bundið aðildarfélög sín íþyngjandi kvöðum nema lögaðili samþykki það með bókun eða til séu fundargerðir sem sýni fram á slíkt. Ekkert slíkt liggir fyrir. Varnaraðili telji sig því ekki vera bundinn af umræddu samkomulagi, enda ekki beinn aðili að því.

Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðili sé aðalskuldari skuldabréfs nr. Þ og því sé ekki hægt að fella hann í burtu sem skuldara án samþykkis varnaraðila. Varnaraðili telji að reglur sem fram komi í samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga eigi ekki við í máli þessu. Sóknaraðili sé skuldari en ekki ábyrgðarmaður. Samkomulagið taki einungis til ábyrgðarmanna. Sóknaraðili hafi getað neitað því að vera skuldari á skuldabréfinu.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili haldi því fram að hann hafi verið ábyrgðarmaður á skuldabréfum fyrir son sinn og telji að ekki hafi verið farið eftir samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þessu mótmælir varnaraðili. Telur hann að ekki sé hægt að líta til eldri skuldabréfa til að fella niður skuldara. Varnaraðili telur að hann hafi staðið rétt að gerð umrædds skuldabréfs og ekki sé hægt að líta til eldri skuldabréfa í þessu sambandi. Varnaraðili vísar í þessu til dómafordæma Hæstaréttar m.a. í máli nr. 403/2009. Varnaraðili telur að eins sé farið í þessu máli og dómi Hæstaréttar í máli nr. 403/2009. Eldri skuldabréf hafi verið í vanskilum og varnaraðili hafi krafist greiðslu. Á þeim tímapunkti í júní 2010 hafi sóknaraðili ekki borið fyrir sig að varnaraðili hafi vanrækt að fara eftir fyrirmælum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Sóknaraðili hafi skrifað undir sem skuldari á umræddu láni Þ þann 18. október 2010. Hann hafi vitað að skuldabréfið yrði m.a. notað til greiðslu annarra skuldabréfa sem hann hafi verið í ábyrgð fyrir. Í ljósi þess að hann hafi gerst skuldari þá gildi reglur samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga ekki.

Varnaraðili vísar einnig til þess að sóknaraðili telji ekki hafa verið gætt ákvæða samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við útgáfu á skuldabréfum nr. Z, X og Y og telji að greiðslumat hafi ekki verið unnið né gögn

geymd. Skuldabréf þessi séu að fullu greidd. Varnaraðili telji að hann hafi fullnægt ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, m.a. byggi hann á því að greiðslumat hafi verið framkvæmt. Ekki hafi verið þörf á að geyma gögn varðandi greiðslumat sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 141/2012. Sóknaraðili hafi ekki óskað eftir að skuldari yrði greiðslumetinn, sbr. undirritun hans þar á eyðublað sem ábyrgðarmenn aðalskuldara eru látnir útfylla. Í ljósi þess að skuldabréfin hafi verið hærri en kr. 1.000.000 hafi varnaraðili framkvæmt greiðslumat í samræmi við samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Gögn varnaraðila bendi til og staðfesti að greiðslumat hafi verið framkvæmt á skuldara vegna skuldabréfa nr. Z, X og Y í samræmi við umrætt samkomulag. Sóknaraðili hafi því alla sönnunarbyrði fyrir því að greiðslumatið hafi ekki verið framkvæmt en varnaraðili bendir á að sú fullyrðing sóknaraðila sé röng.

Þá vísar varnaraðili til þess að umrædd skuldabréf, sem sóknaraðili hafi verið í ábyrgð fyrir, hafi verið veitt á árunum 2005-2009 og hafi verið meira og minna í vanskilum. Sóknaraðili skrifi undir ný og ný bréf án þess að gera nokkrar athugasemdir við framkvæmd lánveitinganna. Með vísan til þess telji varnaraðili að réttur hans til athugasemda svona löngu eftir og sérstaklega með vísan til þess að hann verði skuldari að láni þá hafi hann tapað öllum rétti sínum vegna tómlætis, ef hann hafi einhvern tíma átt hann.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgða sóknaraðila á lánum nr. Z, X og Y útgefnum af A til varnaraðila. Þá lýtur ágreiningur að uppgreiðslu umræddra skuldabréfa með skuldabréfi nr. Þ og því hvort sóknaraðili skuli teljast skuldari að umræddu skuldabréfi.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað og vísar því til stuðnings til þess að hann sé ekki aðili að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og sé því ekki bundinn af því. Þrátt fyrir þessa fullyrðingu varnaraðila benda skjöl málsins til þess að varnaraðili hafi talið sig bundinn af samkomulaginu þar til nú. Þannig var gert ráð fyrir því vegna lána nr. Y og Z að sóknaraðili kynnti sér efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þá var í skjölunum „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“ vegna allra þriggja lánanna sérstaklega gert ráð fyrir því að ábyrgðarmenn kynntu sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir. Einnig að greiðslumat færi ávallt fram ef lánsfjárhæð væri hærri en kr. 1.000.000. Er það í samræmi við samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þá hefur varnaraðili ekki haldið því fram í sambærilegum málum að hann væri ekki bundinn við samkomulagið en hann var t.d. aðili að máli nr. 18/2011 fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki þar sem reyndi á umrætt samkomulag.

Í ljósi framangreinds, sér í lagi þess að varnaraðili hefur í framkvæmd talið sig bundinn af samkomulaginu og þess að varnaraðili hefur ekki haft uppi mótmæli um skuldbindingargildi samkomulagsins sem Samband íslenskra sparisjóða skrifaði undir fyrir hönd sparisjóða og gildi tók 1. nóvember 2001 í rúm tíu ár verður varnaraðili talinn bundinn af samkomulaginu.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu

greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Fyrst verður fjallað um skuldabréf nr. X. Í málinu liggur fyrir fjárhagsyfirlit sem ber með sér að hafa verið breytt þann 14. október 2010. Þar er hins vegar miðað við heildartekjur, heildareignir og heildarskuldir árið 2004. Ekkert á fjárhagsyfirlitinu bendir til þess að greiðslumatið hafi verið unnið í tengslum við umrædda lánveitingu, enda er eina dagsetning skjalsins 14. október 2010, sem er tæpum fimm árum eftir útgáfu umrædds skuldabréfs. Verður í ljósi þess að miða við að greiðslumat hafi ekki farið fram vegna umræddrar lánveitingar. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu A, útgefanda umrædds skuldabréfs. Verður varnaraðili að bera hallann af því að slíkt greiðslumat fór ekki fram.

Í ljósi framangreinds hefðu verið fyrir hendi forsendur til að víkja ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X til hliðar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. Þar sem umrædd sjálfskuldarábyrgð féll niður við útgáfu skuldabréfs nr. Þ verður ábyrgðinni eðli máls samkvæmt ekki vikið til hliðar.

Þá ber næst að líta til ábyrgða sóknaraðila á skuldabréfum nr. Y og Z. Lögð hafa verið fram fjárhagsyfirlit með umræddum lánum og vísað til þess að þau hafi verið unnin í tengslum við umræddar lánveitingar. Þau bera með sér að hafa verið breytt þann 14. október 2010. Þá er miðað við heildareignir, heildarskuldir og heildartekjur ársins 2009 en umræddar lánveitingar áttu sér stað árið 2007 og í byrjun árs 2009. Því hafa þær upplýsingar sem miðað er við í fjárhagsyfirlitinu ekki legið fyrir á tíma lánveitingar. Hefur varnaraðili ekki sýnt fram á að greiðslumat hafi farið fram vegna umræddra lánveitinga. Verður í ljósi þessa að miða við að greiðslumat hafi ekki farið fram. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu A, útgefanda umræddra skuldabréfa. Verður varnaraðili að bera hallann af því að slíkt greiðslumat fór ekki fram.

Við mat á því hvort umræddar ábyrgðir hafi verið ógildar í ljósi 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, ber að líta til þess að sóknaraðili óskaði eftir að mat á greiðslugetu greiðanda færi ekki fram. Þrátt fyrir það liggur ekki fyrir hvort A, útgefandi umræddra skuldabréfa, hafi við útgáfu skuldabréfanna staðist greiðslumat þar sem varnaraðila hefur ekki tekist sönnun um að greiðslumat hafi verið framkvæmt, sbr. 3. gr. samkomulagsins. Varnaraðila bar á grundvelli 3. gr. samkomulagsins að framkvæma greiðslumat enda fjárhæð lánanna hærri en milljón.

Í ljósi alls þessa hefðu verið fyrir hendi forsendur til að víkja til hliðar ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfum nr. Y og Z á grundvelli 36 gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, en þar sem umræddar sjálfskuldarábyrgðir féllu niður við útgáfu skuldabréfs nr. Þ verður ábyrgðunum eðli máls samkvæmt ekki vikið til hliðar.

Þann 18. október 2010 var skuldabréf nr. Þ að fjárhæð kr. 10.900.000 gefið út af sóknaraðila og A til varnaraðila. Krefst sóknaraðili þess nú að skuld hans samkvæmt skuldabréfinu verði felld niður. Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Af 2. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er ljóst að samkomulagið tekur til allra skuldaábyrgða og þess þegar einstaklingur hefur gefið út

leyfi til að veðsetja fasteign sína til tryggingar skuldum annars einstaklings. Það tekur hins vegar ekki til þess þegar einstaklingur gefur út lán. Því er ljóst að samkomulagið á ekki við um útgáfu skuldabréfs nr. Þ.

Í ljósi framangreinds verður því að telja að stofnast hafi gildur samningur milli sóknaraðila og varnaraðila. Kemur því næst til skoðunar hvort að víkja megi samningnum til hliðar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga.

Í 1. mgr. 36. gr. laga nr. 7/1936 segir að samningi og öðrum löggjörningum megi víkja til hliðar í heild eða að hluta, eða breyta, ef það yrði talið ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera þá fyrir sig. Í 2. mgr. greinarinnar segir að við mat samkvæmt 1. mgr. skuli líta til efnis samnings, stöðu samningsaðila, atvika við samningsgerðina og atvika sem síðar komu til.

Sóknaraðili kveðst ekki hafa gerst meðskuldari á láni nr. Þ hefði hann ekki verið í ábyrgð fyrir umræddum lánum. Kveður sóknaraðili meintar ábyrgðarskuldbindingar sínar hafa verið forsendu þess að hann hafi gerst meðskuldari. Varnaraðili vísar til þess að eldri skuldabréf hafi verið í vanskilum og hann hafi krafist greiðslu og sóknaraðili hafi vitað að skuldabréfinu yrði varið til greiðslu annarra skuldabréfa sem sóknaraðili hafi verið í ábyrgð fyrir. Þegar skuldabréfið var gefið út var því ekki jafnræði með aðilum og verður að skoða vilja sóknaraðila til samningsgerðarinnar með hliðsjón af því. Þá verður ekki talið að varnaraðili hafi í umræddu máli starfað í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti og venjur á fjármálamarkaði, en fjármálafyrirtækjum ber skylda til þess á grundvelli þágildandi ákvæðis 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, sbr. núgildandi 1. mgr. 19. gr. laganna.

Þar sem forsendur voru til að víkja til hliðar sjálfskuldarábyrgðum sóknaraðila á skuldabréfum nr. X, Y og Z á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 hefði varnaraðili við útgáfu skuldabréfs nr. Þ átt að upplýsa sóknaraðila um þá aðstöðu. Ekki liggja fyrir gögn um að sóknaraðili hafi verið gefinn kostur á að hætta við að gefa út skuldabréf nr. Þ.

Þegar á allt þetta er litið verður að telja að atvik við samningsgerðina og staða samningsaðila geri það að verkum að varnaraðili geti ekki haldið umræddu skuldabréfi nr. Þ upp á sóknaraðila. Ber því með skírskotun til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggjörninga að ógilda skuldabréfið gagnvart sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Skuldabréf nr. Þ útgefið af sóknaraðila, M, og A, til varnaraðila, F, er ógilt gagnvart sóknaraðila.

Reykjavík, 5. nóvember 2012.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir